

Innberetning v/ Jan G Auestad

30/II-1986

innberetningsdato

HJELLE

gnr. 24

bnr. I

fk.nr. I og 2.I

gardsnavn

Førde

Sogn og Fjordane

kommune

fylke

Kjell Halbrend

Hjelle, 6800 Førde

eier/bruker

postnummer/adresse

Ang. Utgravning av røys, og sikring av røys. 25.-31.mai 1986

dato

Geir Sør-Reime hadde ved synfaring for Historisk Museum i juli 1983 funnet at det var knapt noe igjen av røysa på Myrane, Fetts f.k.nr.I, - og at røysa på Storåkerhågjen, f.k.nr.2.I, måtte sikrest.

Røysa på Myrane lå på samme haugen der H. Shetelig i 1909 gravde ut en vikingtidsgrav (B 6269), - og røysa ble ansett som en røysrest av denne.

Denne røysresten ble så den 15. februar 1984 søkt frigitt av gårdeier Kjell Halbrend p.g.a. ønske om nydyrking av området der røysa lå.

Nye undersøkelser ble derfor gjort i haugen på Myrane av Bjørn Myhre og Åsa Dahlin-Hauken i juni 1984, der de påviser at større deler av røysa ennå lå urørt. De hadde bl. a. hjelp av gravemaskin til disse undersøkelsene. Maskin-gravingen ble stanset idet de støtte oppimot kraftige steinlag i den NO-delen av haugen. De mente det her likevel kunne dreie seg om en egen røys, trolig eldre enn den Shetelig grov (se rapport av 1984).

Man ble ved samme anledning sommeren 1984, enige om at røysa på Storåkerhågjen(f.k.nr. 2.I) skulle sikres ved hjelp av netting og torv. Dette fordi ^{røysa} var begynt å rase ut etter at dyrkingsområdet var utvidet tett nedenfor røysa, - slik at det nå var en 3-4 m høy "vegg" med aursand like under røysas V-kant. Stadig "underminering" av røyssteinene grunnet utglidende aursand måtte stanses. Her skulle gårdeier K. Halbrend bistå med torv til å

legge over aursanden, mens Historisk Museum skulle skaffe til veie netting for å binde opp steinene i røyskanten,- over denne nettingen skulle det så legges torv.

Historisk Museum i Bergen ville nå sommeren 1986 grave ut røysa/røysresten på Myrane, samt sikre røysa på Storåker-någjen fra videre utrasing.

Arbeidet ble utført av David Simpson, Tone Eriksen, Olaug Økland, Lars E Narmo (feltarbeidere) og Jan G Auestad (feltleder) i perioden 26.-31. mai. Det ble tilsammen brukt 30 dagsverk i felt.

Røysa på Myrane (fk.nr. 1).

Som allerede påvist så var det på Myrane spørsmål om vi stod overfor en egen gravrøys (en primærgrav fra eldre jernalder jfr. B. Myhres rapport), eller om det kanskje var en røysrest etter røysa over graven som H. Shetelig grov ut i 1909.

Røysa lå på en haug omlag 250 m SSV for våningshuset til K. Halbrend på bruk nr. 1. Røysa lå på den nordøstre siden av haugen. Denne haugen var noe kuttet av dyrka mark både i N- og i O-kant. Like S og V for haugen gikk lendet bratt ned mot ei lita flate ved elva.

Fra haugen var det fritt utsyn mot V (nedetter mot Førde) og langs åssiden på andre siden av elva i S og SV, mens det i O og N var dekket av brattere terreng i kanten av den dyrka marka.

Haugen som røysa lå på ble ryddet for trær og busker, og vi fant stedet der maskingravingen var stanset. Her lå noen røysstein i dagen, men ellers var røysa torvdekt og vanskelig å avgjense.

Den viste seg å være 7 m lang, 5m bred og opptil 0,75m høy, og var orientert N-S.

Vi satte opp en snor til X-aksen langs midten av røysa direkte i N-S retning (X-aksen med økende meter-verdi nordover), og en til Y-aksen på tverrs av røysa direkte O-V (der verdien økte østover).

Skjæringspunktet for aksene kalte vi 100m X og 101m Y, for i tilfelle funn å kunne operere med bare positive meterhenvisninger over hele feltet.

I utgangspunktet virket det som om vi hadde rikelig med tid til å grave ut alle fire kvadrantene i røysa. Derfor la vi opp til 30 cm brede profilbenker lagt slik at vi hadde mulighet til å tegne hele den langsgående- (X-aksen) og hele den tverrgående (Y-aksen) profilveggen.

Men etterhvert måtte vi innse at vi kun nådde å grave to kvadranter. Vi grov oss til bunns i den SO- og den NV-kvadranten fordi vi da ennå kunne få tegnet profilveggene langs hele X- og Y-aksen.

Vi ble noe "heftet" av enkelte keramikk-skår funnet like under torv i midten av røysa. Disse lå i kullholdig lag mellom de øverste røyssteinene. I bunnen av dette kulllaget fant vi imidlertid enkelte porselensskår og en jernsåle av nyere dato. Vi fikk senere vite at området har ofte vært brukt til feiring av St.Hans.

Dypere nede imellom steinene fant vi ikke flere funn.

Det ble heller ikke funnet noen nedskjæringer i bunnlaget, et leirsandslag (utvaskingslag) liggende over rødlig aur-sand, som tydet på nedgravninger til eventuelle graver. I dette grå leirsandslaget gikk imidlertid en del mørke "striper" på kryss og tverrs, disse kan ha vært ardspor, - men like sannsynlig ha blitt dannet av de utallige røttene som fantes i røysa (jfr. dias nr.).

Røttene hadde i det hele tatt forårsaket en del forstyrrelser i røysa slik at det var temmelig vanskelig å adskille ensartede lag. Men stort sett kan det sies at røyssteinene lå ovenpå det gråhvite leirsandslaget, mens det mellom steinene lå et mørkt brunt jordlag - enkelte steder iblandet kullbiter. I midten av røysa over steinene, lå det et avgrenset kull-lag.

Haugkanten som røysa lå på, heller ganske kraftig ned mot åkeren i O. Her i O-kanten av røysa var røyslaget betraktelig lavere enn det var i den V-kanten. Dette kan da tilsi at vi stod overfor en avtagende ytterkant av en større røys, altså en røysrest.

Men den nederste steinlegningen i V-kanten (jfr. S/Hv-bilde nr. 33 og 34), minner svært mye om en fotkjede. Og den retningen denne "fotkjeden" ligger i, V til N, tyder på at det kan være en egen røys, - adskilt fra røysa som skal ha tilhørt graven som Shetelig grov like V for denne steinlegnin-

Se dias nr. 17-20 (film II)

Jfr. profiltegn langs box

gen.

Shetelig nevner i sin graverapport av 1909 at gravkisten var gravd ned i auren og bunnen lå på et leirsandslag. Dette virker noe rart idet vi ikke fant noe leirsandslag dypt nede i auren, - men det vi fant lå ovenpå auren. Kan det være snakk om at man heller har lagt aursand innimot gravkisten og så dekket til med jord og røysstein? I så tilfelle tyder det på at man står overfor to ulike røyser/gravminner, forskjellig oppbygde. Altså som B. Myhre foreslår en eldre utenom vikingtidsgraven.

Røysa på Storåkerhåggjen. (fk.nr. 2.I)

Røysa ligger omlag 300m SO for våningshuset på bnr. I, og omlag 150m O for røysa på Myrane, - i skillet mellom bnr. I og bnr. 2. Kanten som holder på å rase ut ligger inne på bnr. I.

Utsynet fra denne røysa er vid mot S, V og NV (røysa ligger i et høyere nivå i terrenget enn røysa på Myrane), mens det i N og O er dekket av trær.

Når det gjaldt sikringen av røysa så ble det prøvd på best mulig måte å binde opp røyssteinene i V-kanten med netting og ståltråd.

Vi strammet til nettingen så godt vi kunne (med ståltråd gjennom nettingens ytterkanter) på over- og undersiden av røyskanten, og festet ståltråden godt til noen kraftige trær. Dessuten slo vi ned noen kraftige jernstenger for å feste nettingen tettere til røysa, og deretter la vi en del torv over nettingen.

Det må imidlertid sies at det er heller tvilsomt om dette egentlig er sikring av lengre varighet, idet problemet jo ligger i den aursanden som glir ut på undersiden av røysa.

K. Halbrend hadde kuttet opp en god del torv som skulle legges inn mot auren for å hindre videre utrasing. Torven hadde nå ligget i over et år og var vanskelig å få skilt fram igjen. Og den mengden torv som vi klarte å ta ut av dette var på langt nær nok til å dekke den opptil 4m høye aursandveggen.

Vi prøvde å legge en del av torven inn mot auren like under røysa, dette medførte kun at aursanden raste ytterligere

5.

ut, - da den var av svært løs konsistens.

Den beste måten å sikre den høye aursandsveggen fra utrasing må være å dekke til med kraftige jordlag fra bunn til topp langs hele "veggen". For deretter å så til med gress for å binde det hele opp.

Nå luftet vi denne tanken for gårdeier K. Halbrend og det virket som han ville være behjelpelig med å få til en slik sikring.

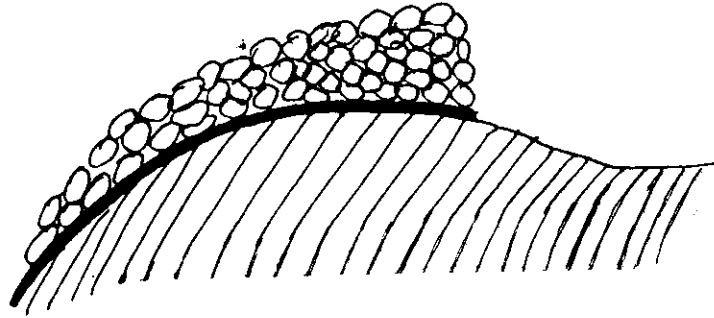
30. Nov. 1986

Jan G. Auestad

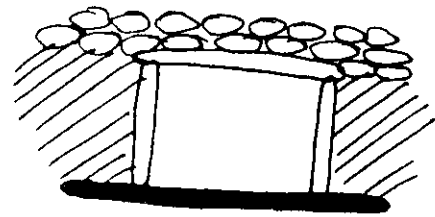
RØYSA PÅ MYRANE (f.k.nr. 1)

- - aørsand
- - leirsandsjord
- - røys og jord.

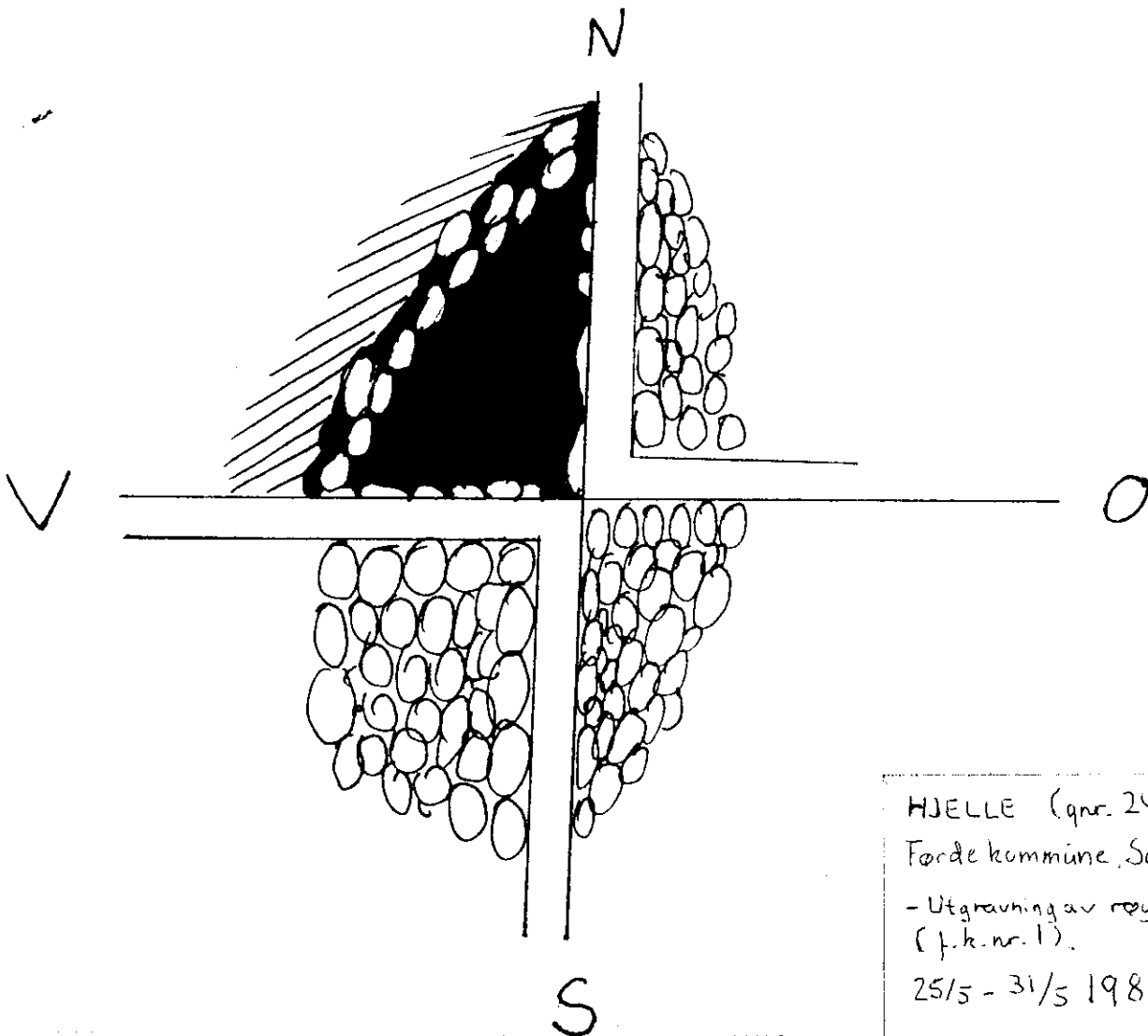
0 → V

DEN UTGRAVDE RØYSA SETT I SNITT MOT S.

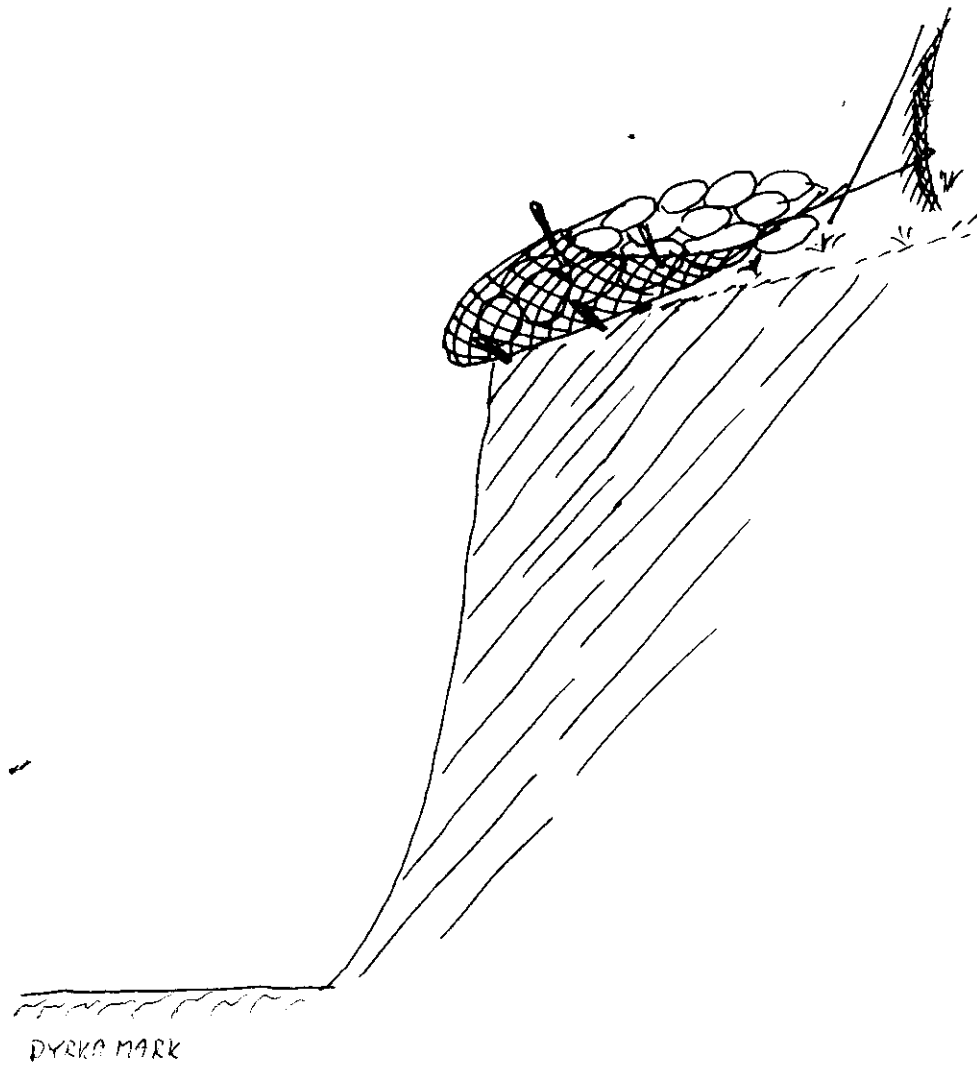

GRAVKISTEN TIL B6269 SOM SÆTTELIG FANT DEN. (jfr. hans rapport)

HJELLE (qnr. 24 (nr. 1))
 Førde kommune, Soan og Jordane
 - Utgraving av røys på Myrane (f.k.nr. 1).
 25/5 - 31/5 1986

RØYSA PÅ STORÅKERHÅGJEN (f.k.nr. 2.1)

HJELLE (gnr. 24 lnr. 1)

Førde kommune, SOLV OG FJORDANE

- Sikring av roys på Storåker-
hågjen (f.k.nr. 2.1).

25/5 - 31/5 1986

FOTOLISTE

S/Hv.: Alle fra reysa på Myrane, fk.nr. I.

I

- 1.-2. Haug m/reys tildekt, net S.
- 3.-4. Haug m/reys tildekt, net NV.
- 5.- 6. Haug m/reys ryddet, net V
- 7.-8. Haug m/reys ryddet, net S
- 9.-10. Detalj av reys net O, viser steinpakning der man
steppet å grave maskinelt.
- 11.-12. NV felt net O.
- 13.-14. NV-felt net S.
- 15.-16. NO-felt net S.
- 17.-18. NO-felt net V.
- 19.-20. SO-felt net V.
- 21.-22. SO-felt net N..
- 23.-24. SV-felt net N.
- 25.-26. SV-felt net O.
- 27.-28.-29. NV-felt net S, underste steinlag.
- 30.-31.-32. NV-felt net N, underste steinlaget.
33. NV-felt net N, leirlag med mulig fetkjede.
34. NV-felt net S, leirlag med mulig fetkjede.

Dias: -Fra reysa på Myrane:

8 Film A (AGFA-)

- 9-10. Oversiktsbilde over haug m/reys net V.
- 11-12 Oversiktsbilde av reys og haug net S.
- 13-14 Detalj av reysa net O.
- 15-16 Detalj av reysa net V.
- 23-24 NV-felt, detalj net O.
- 25-26 NV-felt, detalj net V.
- 27-28 NO-felt, net V.
- 29 Oversiktsbilde av haug m/reys net NV.
- 35-36 NV-felt, net S.
- 37 NV-felt, net O.

Ny film KODAK-

- 3 NV- felt, net O.
- 4-5 SO-felt, net N.
- 6-7 SO-felt, net O.
- 8-9 NV-felt, bunn av steinlag net S.
- 10-11 NV-felt, bunn av steinlag net N.
- 12 Detalj av lagfølge i NV-del av NV-felt.
- 13 NV-felt, leirlag m/ aurkant og fetkjede, - net N.
- 15-16 NV-felt, leirlaget m/aurkant og fetkjede, - net S.
- 17-18 Leirsandslag med mulige ardsper.
- 19-20 Leirsandslag med mulige ardsper.

Dias: -Fra reysa på Steråkerhågjen.

Fra film A (AGFA-)

- 30-31 Oversiktsbilder over terrassekanten med reysa fk.nr. 2.I.
tatt net O.
- 32-34 Diverse bilder fra arbeidet med sikring av reysa på Ster-
åkerhågjen.

HJELLE (qnr. 24 bnr. 1). Førde kommune SOU og FJORDANE
Røys på Myrane, fk. nr. 1

Tegninger av røysa i plan:

- en av SV- og SO-felt (samlet).
- en av NV-felt
- en av NO-felt.

Tegninger av røysa i profil:

- en av profil langs 101y i N-del av røysa, mot C.
- en av profil langs 101y i S-del av røysa, mot V.
- en som viser profilen langs 100x i V-del av røysa, mot S, -
og profilen langs 100x i O-del av røysa, mot N. (samlet)

Fototekst

Gardsnavn HJELLE (qnr. 24 bnr. 1)

Kommune FØRDE

Fylke SOGN OG FJORDANE

Fotograf Jan G. Auestad

Film nr. 1 Leica 2344: 1-34

Innberetning ved Jan G. Auestad

Dato 30/11-86

1-2. Høig m/røys tildekt, mot S.
 3-4. Høig m/røys tildekt, mot NV
 5-6. Høig m/røys ryddet, mot V
 7-8. Høig m/røys ryddet, mot S
 9-10. Detalj av røys mot O, -viser
 stenspær, der man stoppet å grave
 maskinelt.

11-12. NV-felt mot O

13-14. NV-felt mot S.

15-16. NO-felt mot S

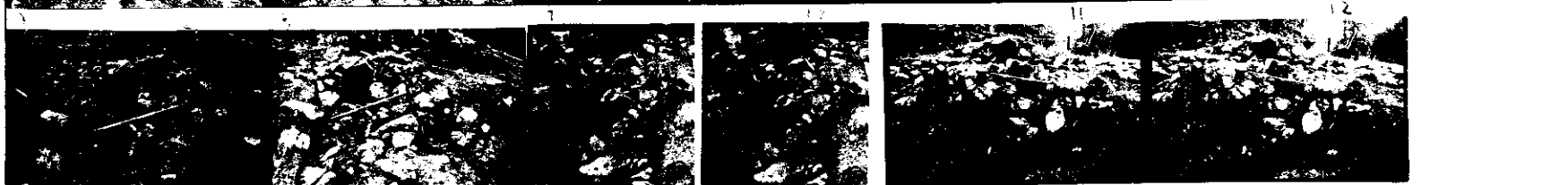
17-18. NO-felt mot V

19-20. SO-felt mot V

21-22. SO-felt mot N

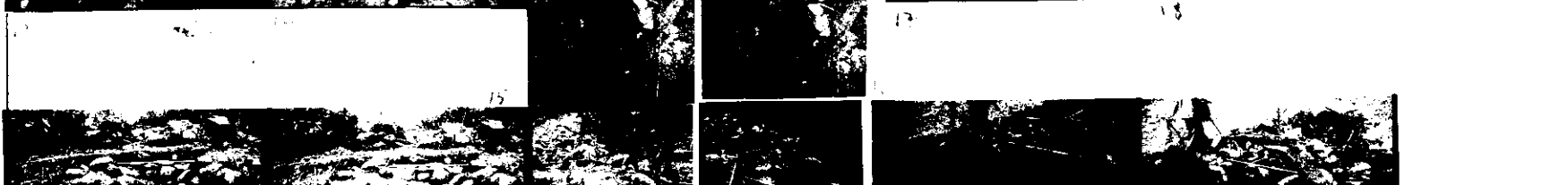
23-24. SV-felt mot N

25-26. SV-felt mot O

27-28-29. NV-felt mot S, underside
steinlaget.

30-31-32. NV-felt mot N, underside
steinlaget.

33: NV-felt mot N, linley med
mulig fotkjerde

34: NV-felt mot S, linley
med mulig fotkjerde.

